

Mnenje Odbora regij – Makroregionalna strategija Evropske unije za Alpe

(2015/C 019/07)

Poročevalec Herwig Van Staa (AT/EPP), predsednik deželnega zbora Tirolske

ODBOR REGIJ

1. pozdravlja sklepe Evropskega sveta z zasedanja decembra 2013, v katerih je bila Evropska komisija pozvana, da v sodelovanju z državami članicami do junija 2015 pripravi strategijo EU za Alpsko regijo (EUSALP);
2. poudarja, da bo s tem znatno okrepljena tudi vloga regij v procesu priprave in izvajanja strategije EUSALP, zato mora Evropa za spodbuditev nadaljnjega razvoja prepoznati svojo raznovrstnost in izpostaviti njen pomen, ne pa težiti k uniformnosti. Makroregionalne strategije so instrument, ki lahko konkretno prispeva k poudarjanju posebnosti razvoja na različnih ozemljih, saj upošteva njihov naravni potencial in značilnosti;
3. pozdravlja koncept makroregionalne strategije kot celovitega okvira, ki ga je odobril Evropski svet in podprl Evropski parlament ter je namenjen državam članicam EU in državam zunaj EU na istem geografskem območju, ter služi obravnavanju skupnih izzivov in okrepljenemu sodelovanju za ekonomsko, socialno in teritorialno kohezijo ⁽¹⁾;
4. potrjuje, da še vedno podpira razvoj in izvajanje makroregionalnih strategij, kar je izrazil že v mnenju o dodani vrednosti makroregionalnih strategij ⁽²⁾, ter poudarja, da je dodana vrednost obstoječih makroregionalnih strategij priznana tako s političnega kot strateškega vidika ⁽³⁾;
5. ugotavlja, da bo EUSALP četrta makroregionalna strategija poleg strategij EU za regijo Baltskega morja, Podonavje in Jadransko-jonsko regijo, ter glede na izzive, s katerimi se srečujejo druge makroregije, podpira oblikovanje dodatnih makroregionalnih strategij;
6. pozdravlja, da pod okriljem EUSALP sodeluje pet držav članic EU (Avstrija, Francija, Italija, Nemčija in Slovenija) in dve državi zunaj EU (Lihtenštajn in Švica), s čimer ključno prispevajo k vseevropskemu povezovanju. Vidik povezovanja daje tej makroregionalni strategiji posebno dodano vrednost ⁽⁴⁾;
7. poudarja, da so bile regije iz alpskega prostora tiste, ki so dale pobudo za skupno strateško umestitev alpskega prostora na ravni EU, in da so nato te regije pri oblikovanju EUSALP uporabile resnični pristop od spodaj navzgor prek nacionalne ravni alpskih držav vse do evropske ravni;
8. odobrava, da Evropska komisija v dogovoru z državami in regijami alpskega prostora v usmerjevalnem odboru EUSALP razvija poseben akcijski načrt za izvajanje strategije;
9. pozdravlja obsežno javno posvetovanje o doslej opredeljenih osrednjih temah EUSALP, ki je vsem zainteresiranim stranem in državljanom dalo priložnost, da te teme ocenijo, predlagajo druge ali dodatne teme ter najdejo zainteresirane akterje, da se opredelijo cilji in najprimernejši instrumenti, s katerimi bo dosežena visoka raven razvoja in blaginje, za katero si prizadevajo vse lokalne in regionalne oblasti v alpskem prostoru;
10. opozarja, da ima čezmejno sodelovanje v alpskem prostoru že dolgo tradicijo in da je od 70. let naprej nastalo več instrumentov sodelovanja, kot so delovna skupnost alpskih dežel Arge-Alp, zveza Alpe-Adria, Alpska konvencija, program EU za alpski prostor, dvostranske in večstranske strukture sodelovanja, na primer *Eurorégion Alpes-Méditerranée*, evropska združenja za teritorialno sodelovanje *Senza Confini* in evroregija Tirolska-Zgornje Poadižje-Trento, ter različne organizacije civilne družbe;

⁽¹⁾ COM(2013) 468 final.⁽²⁾ CDR5074-2013_00_00_TRA_AC.⁽³⁾ Glej sklepe Sveta o dodani vrednosti makroregionalnih strategij z dne 22. oktobra 2013.⁽⁴⁾ COM(2013) 468 final.

11. poudarja, da temelji strategija EUSALP na izrazitem pristopu od spodaj navzgor in da naj bi vključila obsežno delo obstoječih instrumentov čezmejnega sodelovanja v alpskem prostoru, da bi bili številni projekti sodelovanja pod enotnim okriljem zastavljeni še učinkoviteje in uspešneje;
12. spominja, da je bistvena dodana vrednost makroregionalnih strategij v tem, da se skupnih izzivov lotevajo s ciljno usmerjenimi dejavnostmi zainteresiranih akterjev in čim boljšo uporabo ustreznih finančnih instrumentov, kot so javno-zasebna partnerstva;
13. poudarja, da bo strategija EUSALP ponudila skupne odgovore na izzive, s katerimi se sooča alpski prostor. Med temi izzivi so ohranjanje kakovosti življenja, visoke ravni okoljevarstva in uspešnosti gospodarskega razvoja v kontekstu globalizacije, podnebnih sprememb, demografskih sprememb, zlasti temeljnih strukturnih sprememb v kmetijstvu in turizmu, deindustrializacija, digitalni razkorak ter omejen dostop do storitev splošnega gospodarskega pomena na nekaterih območjih;
14. poudarja, da je povezovalni element strategije alpski gorski masiv in da alpski prostor sestavljata gorato območje v samem osrčju, kakor je določeno v področju uporabe Alpske konvencije, in njegova okolica z vrsto velikih mest. Ta območja povezujejo intenzivno medsebojno učinkovanje in funkcionalni odnosi, ki vplivajo na gospodarski, socialni in ekološki razvoj;
15. se zaveda, da imajo gorska območja in okolica z mesti pogosto različne želje in prednostne naloge, zato poudarja, da je treba okrepiti dialog med osrčjem Alp in okolico, da bi se v enaki meri upoštevali interesi prebivalcev z obeh območij;
16. podpira fleksibilno obravnavo področja uporabe EUSALP, da bo domet strateškega sodelovanja določen za vsak primer posebej glede na specifične potrebe področja delovanja in upoštevajoč funkcionalne odnose med osrednjim osrčjem Alp in njegovo okolico;

Cilji in teme EUSALP

17. se strinja, da mora strategija EUSALP ponuditi alpskemu prostoru prilagojen prispevek k izvajanju strategije Evropa 2020 ter s tem k pametni, trajnostni in vključujoči rasti, kar bo pospešilo ekonomsko, socialno in teritorialno kohezijo Evrope;
18. se zavzema za to, da bi se pri določanju strateških prednostnih nalog EUSALP prednostno upoštevali interesi gorskih območij v osrčju Alp, interesom okoliškega območja in njihovih mest pa namenila ustrezna pozornost, da bo medsebojno vplivanje med tema področjema v obojestransko korist;
19. je prepričan, da so inovativni pristopi, ki omogočajo usklajevanje v razvoj usmerjenih elementov strategije z nujnim varstvom okolja, ključni za uspeh EUSALP, saj je le tako mogoče ohraniti alpski prostor kot življenjsko, gospodarsko in naravno okolje v osrčju Evrope in mu trajno priznati vrednost;
20. se sklicuje na sklep Evropskega parlamenta z dne 23. maja 2013 o makroregionalni strategiji za Alpe (2013/2549 (RSP)) in opozarja tudi na to, da se mora vsebina strategije ujemati z Alpsko konvencijo;
21. poudarja pomen partnerskega sodelovanja vseh teritorialnih akterjev pri pripravi in izvajanju EUSALP ter pozdravlja vsebine, ki jih je doslej pripravil usmerjevalni odbor EUSALP ob enakovrednem sodelovanju regij, mest in Evropske komisije ter so razdeljene v tri stebre: „zagotavljanje trajnostne rasti in spodbujanje polne zaposlenosti, konkurenčnosti in inovativnosti z utrjevanjem in diverzifikacijo gospodarskih dejavnosti z namenom, da se okrepi medsebojna solidarnost med gorskimi in mestnimi območji“, „spodbujanje teritorialnega razvoja s poudarkom na okolju prijazni mobilnosti, okrepljenem akademskem sodelovanju, razvoju storitev ter politiki prometne in komunikacijske infrastrukture“ in „spodbujanje trajnostnega upravljanja z energijo ter naravnimi in kulturnimi viri, okoljevarstvo ter ohranjanje biotske raznovrstnosti in življenjskih okolij“;

22. poziva, da se z ozirom na celovit nadaljnji razvoj teh vsebin v akcijskem načrtu posebna pozornost nameni naslednjim temam: oživitvi zaposlovanja, razvoju alpskih vrednostnih verig in turizma ter vzpostavitvi alpske mreže podjetij na makroregionalni ravni, krepitvi storitev splošnega gospodarskega pomena in vzajemne solidarnosti med ljudmi, ki živijo v različnih predelih alpskega prostora, izboljšanju mrežnega povezovanja, s čimer bi odpravili digitalni razkorak na območjih z omejenimi možnostmi, krepitvi intermodalnosti in interoperabilnosti v prometu, kot je povezovanje lokalnih in regionalnih prometnih mrež z večjimi evropskimi prometnimi potmi, prizadevanju za preusmeritev tovornega prometa s cest na železnice, povečanju energetske učinkovitosti in trajnostne proizvodnje energije iz obnovljivih virov, zlasti uporabe vodne energije, trajnostnemu in učinkovitemu ravnanju z naravnimi in kulturnimi viri ter nadaljnjemu razvoju obvladovanja naravnih nesreč spričo podnebnih sprememb, pri čemer bi bila posebna pozornost namenjena varstvu hidrogeoloških struktur in okolja;

23. pričakuje, da bo akcijski načrt ustvaril sinergije med različnimi že obstoječimi programi ter bo osredotočen na omejeno število prednostnih nalog, s čimer bo omogočena skoncentriranost sredstev;

Upravljanje na več ravneh

24. se je z zanimanjem seznanil s poročilom Evropske komisije o upravljanju makroregionalnih strategij ⁽⁵⁾, vendar ugotavlja, da poročilo nezadostno upošteva vlogo regij kot nosilk odločanja;

25. opozarja na vlogo lokalnih in regionalnih oblasti, ki oblikovanju EUSALP zagotavlja prizemljenost, ki jo pričakujejo državljani. Meni, da je treba ustvariti pogoje za to, da bodo lahko tudi lokalne in regionalne oblasti izvajale vodilne projekte;

26. meni, da je uspeh EUSALP odvisen od tega, da ostanejo politični akterji lokalne in regionalne ravni, h katerim sodijo tudi evropska združenja za teritorialno sodelovanje, vključeni v politično vodenje tega procesa na več ravneh in da se upošteva načelo subsidiarnosti, določeno v zakonodaji EU. V tej zvezi se zdi smiselno spodbujanje sodelovanja družbenih, gospodarskih in kulturnih akterjev na udeleženih območjih;

27. poziva, naj se načini izvajanja strategije opredelijo v skladu s temeljnim načelom upravljanja na več ravneh, ki ga določa listina Odbora regij ⁽⁶⁾, pri tem pa se zagotovi, da bo regionalna raven v skladu s svojimi pristojnostmi vanje enakovredno vključena kot nacionalna raven;

28. poudarja, da je medregionalna skupina OR za alpsko makroregijo, ustanovljena junija 2014, namenjena temu, da Evropski komisiji in alpskim državam prek njihovih nacionalnih kontaktnih točk pomaga pri pripravi in spremljanju strategije za Alpe, podpira pripravo akcijskega načrta, povečuje prepoznavnost širšega območja na regionalni, nacionalni in evropski ravni s krepitvijo njegove skupne identitete ter s tem udejanja velik potencial te regije;

29. se zavzema za menjajoče se predsedovanje EUSALP pod vodstvom držav članic ali regij vsake od držav članic, v sklopu katerega bi se določale glavne smernice strategije. Vsaka država članica strategije EUSALP bi prevzela predsedovanje za eno leto v skladu z dogovorom o načelu kroženja, kar bi udeležnim državam in regijam dalo možnost uravnoteženega sooblikovanja in enakomerne porazdelitve dela, povezanega z vodenjem EUSALP. S predsedovanjem bi lahko povezali tudi usmeritev in organizacijo strateškega foruma;

30. se strinja, da regije in države članice EUSALP po zgledu evropskih koordinatorjev za TEN-T določijo koordinatorja za EUSALP, ki v tem času ne bi imel nobene politične ali izvršilne funkcije. Koordinator bi nudil podporo Evropski komisiji in predsedstvu ter prispeval k močnejši zasidranosti strategije v evropskih institucijah;

31. se zavzema za to, da bi funkcijo koordinatorja za EUSALP opravljala oseba z izkušnjami na področju medregionalnega in čezmejnega sodelovanja v alpskem prostoru, ki bi prihajala iz ene od regij. To je izjemno pomembno zlasti z vidika usmeritve strategije od spodaj navzgor;

32. meni, da bi bilo treba pri uravnoteženem oblikovanju političnih vodstvenih struktur poskrbeti tudi za to, da se enakovredno upoštevajo interesi držav in regij ter Evropske komisije;

33. se zavzema za pomembno vlogo Evropske komisije pri strateškem vodenju EUSALP, zlasti tako da zagotavlja usklajenost s politikami in stališči EU ter skrbi za upoštevanje makroregionalnega koncepta v ukrepih EU, zlasti v evropskih programih in instrumentih financiranja;

⁽⁵⁾ COM(2014) 284 final.

⁽⁶⁾ COR-2014-01728-00-00-RES-TRA.

34. meni, da mora upravljanje izvajanja strateških prednostnih nalog temeljiti na posameznih osrednjih temah znotraj „stebrov“, da bi se razpršila odgovornost, in da je treba zlasti za horizontalne teme, kot so podnebne spremembe, razviti posebne organizacijske oblike;

35. je prepričan, da evropskih strategij ni mogoče učinkovito izvajati brez upravljanja na več ravneh, in predlaga tudi razmislek o tem, da bi evropska združenja za teritorialno sodelovanje na svojih področjih pristojnosti delovala kot instrumenti izvajanja strategij;

36. se sklicuje na sklep Evropskega parlamenta z dne 23. maja 2013 o makroregionalni strategiji za Alpe (2013/2549 (RSP)) in opozarja tudi na to, da je treba v izvajanje EUSALP vključiti obstoječe čezmejno sodelovanje in mreže;

37. se zaveda, da je rezultate, ki so oprijemljivi za državljane, mogoče doseči le s konkretnimi projekti, ki udeležajo akcijski načrt EUSALP, zato poziva k odpravi pravnih in upravnih ovir, ki otežujejo izvajanje;

38. poudarja, da so makroregionalne strategije ustrezen okvir za vključevanje civilnodružbenih partnerjev v politično odločanje, s čimer se dosegajo sinergije med obstoječimi pobudami in optimizirajo viri. V tej zvezi se zdi smiselno s temi civilnodružbenimi partnerji, kot so denimo poklicna združenja, gospodarske zbornice, univerze ter drugi ekonomsko-socialni subjekti z obravnavanih območij, skleniti sporazume in protokole o sodelovanju, da bi bilo tovrstno sodelovanje bolj konkretno, dostop do razpoložljivih finančnih sredstev in njihova uporaba pa bolj učinkovita;

39. se zavzema za to, da se Svet Evrope, še posebej Kongres lokalnih in regionalnih oblasti, vključi v makroregionalno strategijo za Alpe, saj dve državi, ki sta del te makroregionalne strategije, Švica in Liechtenstein, nista članici EU, sta pa članici Sveta Evrope;

Financiranje

40. je zadovoljen, da uredba o skupnih določbah in evropsko teritorialno sodelovanje omogočata podpiranje makroregionalnih prednostnih nalog s pomočjo vseh strukturnih skladov, ter poziva Evropsko komisijo, naj določi, kako se lahko ti skladi uporabljajo v skladu s sporazumi o partnerstvu in regionalnimi operativnimi programi v alpskem prostoru;

41. priznava, da je pravilo „trikratnega ne“ (brez novih pravnih predpisov, brez novih institucij EU in brez dodatnih sredstev) pomagalo zagotoviti, da se finančna sredstva za evropsko teritorialno sodelovanje učinkoviteje uporabljajo v regijah, za katere že obstaja makroregionalna strategija, vendar opozarja na pomen dolgoročnejšega financiranja. Dolgoročno financiranje potrebujejo zlasti ustanove, ki so pristojne za usklajevanje izvajanja strategije. Udeležene države članice ter njihove lokalne in regionalne oblasti morajo v skladu z upravljanjem na več ravneh prevzeti več odgovornosti in dati na voljo zadostna sredstva za izvajanje makroregionalne strategije za Alpe;

42. v skladu s svojimi mnenji o obstoječih makroregionalnih strategijah ⁽⁷⁾ potrjuje, da bi moralo hkrati veljati pravilo „trikratnega da“ (več usklajevanja pri uporabi razpoložljivih finančnih virov, več institucionalnega usklajevanja in več novih zamisli in projektov), ter se zavzema za to, da se lokalne in regionalne oblasti dejansko vključijo v usklajevanje;

43. izraža zadovoljstvo, da program sodelovanja „Alpski prostor 2014–2020“ predvideva prednostno področje, s katerim je mogoče podpreti inovativne modele upravljanja;

44. od EUSALP pričakuje boljše usklajevanje sredstev, ki so na voljo na evropski, nacionalni, regionalni in lokalni ravni, zato poziva zlasti Evropsko komisijo in njene službe, pristojne tako za operativne programe, ki izhajajo iz evropskih strukturnih in investicijskih skladov, kot za programe, ki se upravljajo neposredno, da v skladu s svojimi pristojnostmi zagotovijo izvajanje ciljev in ukrepov EUSALP v okviru teh instrumentov in politik.

V Bruslju, 3. decembra 2014.

*Predsednik
Odbora regij*

Michel LEBRUN

⁽⁷⁾ Glej na primer mnenje CDR1272-2012_00_00_TRA_AC – Revidirana strategija EU za regijo Baltskega morja.